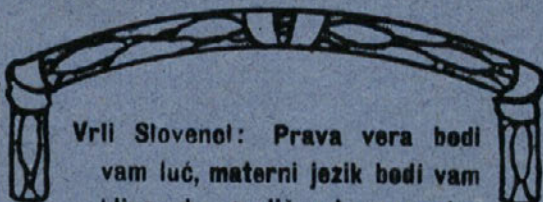

LETO XIII.

ZVEZER 20.

Vrli Slovenol: Prava vera bedi
vam luč, materni jezik bedi vam
kljuc do zveličanske narodne
omike. A. M. Slomšek

NAŠ DOM

GLASILO
SLOVENSKE MLADINE.

MARIBOR, 1913.
CIRILOVA TISKARNA.

Vsebina 20. zvezka:

	Stran		Stran
Hvaležno srce	305	Dekliški vrtec:	
Katoliško izobraževalno delo	309	Na srce vsem mojim sestricam	316
Iz Balkana	312	Blisk in grom	317
Pred smrtjo	312	Prolog k zgodovinski igri »Junaške Blejke«	317
Marica	312		
Crnogorska	313	Društveni glasnik:	318
Pod vaško lipo		Govorniške vaje:	320
Spomini starega rokodelca	313		
Božidar Flegerič	314	Drobtinice i. dr. na platnicah.	
Hiša z napisi	315		

Naš Dom izhaja 1. in 15. vsakega meseca ter stane na leto 2 K, na pol leta 1 K, na četrto leta 50 h. — Uredništvo in upravnništvo je v Cirilovi tiskarni, Koroške ulice 5, Maribor. — Sklep uredništva 10. oktobra 1913.

Lístnica uredništva:

Šmarje pri Selnici. Izražena želja se ne da udeležiti, moralo bi biti število naročnikov

najmanj še dvakrat toliko. — Na vprašanje odgovorila primerno Fil. Visočnik (Hoče). — Sv. Kunigunda na Pohorju. Zbudite zaspance in potem poročajte kaj veselega.

Pred kratkim je izšel v Cirilovi tiskarni v Mariboru majhen, a priročen molitvenik z lepim in velikim tiskom: „Obred in molitve pri procesijah s sv. Rešnjim Telesom.“ 116 str.

Namen knjižice je pred vsem, razložiti namen in pomen procesije na Telovo in onih procesij, ki se vrše ob nedeljah po Telovem do godu sv. Jerneja. Zato podaja razum molitev pri sv. maši kratek pouk in vse one molitvice, pesmi, evangelije itd., ki se pojo in molijo pri teh procesijah, v slovenskem besedilu.

Izdalo ga je „Cerkv. društvo svetega Faustina“ pri Sv. Petru pri Ma-

riboru v pouk in bodrilo svojim udom. Prav dobro bo došla ta knjižica vsem častilcem Najsvetejšega ob procesijah s presv. Rešnjim Telesom in ob raznih adoracijah, posebno ob „Večni molitvi“, ker vsebuje tudi „Molitveno uro“, nalašč pripravljeno in razdeljeno za skupno molitev pred izpostavljenim presv. Rešnjim Telesom, ki bi se naj opravljal menjaje se med dvema zboroma, kakor molijo duhovniki ali redovniki skupno svoj brevir.

Dobiva se pri društvu samem in pa v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru v platno vezan z rudečo obrezo za 50 v., z zlato pa za 60 v. s poštnino vred.

Za naše odre. Izšla je zanimiva igra: „Smrti pravičnega“, enodejanka v dveh slikah. Spisala in založila Pepica Senica. Igra vsebuje 8 ženskih vlog ter je za naše Marijine družbe in dekliške zveze jako priporočljiva. Ker je po vsebini jako pretresljiva, se bo gotovo vsem zelo dopadla. Naroča se edino-le pri: Katoliški bukvarni v Ljubljani ter stane 8 komadov s poštnino vred samo 1 K 70 vin. Dekliške zveze in Marijine družbe, sezite pridno po njej!

„**Dragoceni biseri**“ je naslov knjižici, ki jo je spisala Pepica Senica. Spisana je posebno za mladino, za mladeniče in za dekleta. Preveva jo pravi katoliško-narodni duh. Dobrodošla bo zlasti mladinskim organizacijam, zate isto toplo priporočamo, da si jo naša vrta mladina takoj naroči. Naroča se v Cirilovi tiskarni v Mariboru in pri pisateljici Pepici Senici v Šmarju pri Sevnici ob Savi. Komad stane s poštnino vred 60 vin. 10 komadov samo 5 K 20 vin.

NAŠ DOM

Štev. 20.

V Mariboru, 15. oktobra 1913.

XIII. letnik.

Hvaležno srce.

Povest iz preteklosti slavnih Benetk.

(Dalje.)

3.

Torkvato ni bil v srcu ravno hudoben človek. Ni ga vodilo nagnenje, ne dobičkaželjnost, da si je izvolil ostudno obrt kot „bravo“; eno nepremišljeno dejanje, eden sunek z bodalom v plameneči strasti naredil ga je v „bravo“. — Pa če je le mogel, skušal je dobiti službo kot „bulo“. Tako službo je smatral Torkvato za častno, da celo za dovoljeno; menil je, da more na tak način popraviti svoj prvi prestop. Hrepenel je tudi po poštenem opraviilu. Imeti gostilno, kakor Zapo, bila je njegova najsrčnejša želja; ko si bo prislužil nekaj denarja, mora postati Jožefina, Bepova sestra, njegova žena, potem pa proč z bodalom!

Biti „bulo“ (varuh) Kvirinov, napolnilo ga je s ponosom. Če pa vstraja Bepo pri svoji trditvi, da je Kvirin v Famagusti res v nevarnosti in če ga ne vzame seboj kot pomagača, potem je Jožefina zanj izgubljena, saj je bila istega mišljenja kakor brat; kar je bilo v njenih močeh, naj se zgodi v varstvo njenega rešitelja, in takega človeka, ki bi ne storil vsega, kar je v njegovi moči v ta namen, bi zaničevala.

Tako je premišljeval Torkvato. Moral je Bepota na kakoršenkoli način vzeti seboj. Nazadnje pa le upa, da je našel pravo sredstvo. Gotovo potrebuje Kvirin služabnika. Kdo bi mu mogel biti ljubši kakor znanec njegovega „bulo“. Da tak nasvet Kvirinu, in ker je s tem zadovoljen, obljubi Tor-

kvato, da mu bo predstavil služabnika; pa odlašal s tem do zadnjega trenutka pred odhodom ladje in še tačas stori to v trdem mraku. — Tako je hotel tudi Bepo. Zvijaja se jima posreči. Oba hitita na Kvirinovo galejo. Poveljnik pride precej pozno. Ko pleza po vrvi lestvi na ladjo, poda mu Torkvato roko, Bepo sveti s svetilko, a sam je v senci; Kvirin se ozre nanj, pa ga ne pogleda natanko. Začudi se proti Torkvatu, da ima tak slaboten deček poguma za težavno morskovožnjo in za nevarnost krvave vojske; Torkvato ga pomiri. Kvirin ne spozna Bepota. Od kraja dene to težko dečku, pozneje se pa vda. „Bolje je tako“, pravi sam pri sebi, ko gre iskat počitka v kajuto (izbo na ladji).

Prevažalno brodovje je dospelo po srečni vožnji na otok Ciper s četami, odločenimi za izkrcanje. Bojno ladjevo slediti bi imelo pozneje. Bilo je prelepo jutro, ko je stopil prišlecem ljubki otok z vso krasoto pred oči; glasno veselje vladalo je na ladjah, ker je bil cilj dosežen. Ladjin zvon zadoni, moštvo ladij, ki so se združile v tesen polkrog, pade na kolena. Duhovnik zapoje zahvalno pesem in iz tisoč grl doni spev k nebu, doni čez otok in najde glasen odmev v srcih malodušnih prebivalcev. Njih glasovi družijo se z glasovi vojniki, vladala je ginljiva pobožnost. Petje potihne, iz ladij zagrmje topovi v pozdrav otoku, njihovi bratje na trdnjavi Famagusta odzdravijo in izkrcanje se prične. Četa za četo je od vrisajočih domačinov sprejeta, pozdravljena in kar najbolj pogoščena; najbo-

gatejše in najmenitnejše gospe strežejo vojakom. Potem se čete uredi in prične se vhod v mesto. Pred armado in ob straneh stopala je radostna množica; hiše so bile okinčane, plapolajoče zastave in dragocene preproge pozdravljajo prišlece; bilo je videti, kakor da bi bila grozna sila naenkrat končana, in bi bile izginile nadloge; tudi vojaki so bili videti brez skrbi.

Le poveljnik, slavní Bragadin, stric najsrčnejšega prijatelja Kvirinovega, ostal je resen. In resnost je prešla tudi na podpoveljnika, saj je štela sicer dobro oborožena in izurjena četa, ki naj brani mesto proti armadi 50.000 zdivjanih Turkov, samo 3000 mož, deloma najetih iz različnih ljudstev, katerim je manjkalo pravo domoljubje rojenih Benečanov. Meščani so obljubili, storiti vse mogoče, da podpirajo čete v boju; pa Bragadin je vedel predobro, kako slabe so take moči v primeri z izurjenimi četami in kako lahko omagajo. Število za boj sposobnih meščanov je znašalo približno 4000 mož. Na bojno ladjevje niso smeli gotovo računati. Če bi se zavezniki hitreje zbirali kakor se je domnevalo, če so se bližali kakor mogoče hitro, opraviti so imeli prav gotovo najprvo s turško mornarico; morali so premagati poprej Kapudan-pašo, predno so mogli priti otoku na pomoč. Izkreanje turške armade se ne more zabraniti. 50.000 divjaških, surovih barbarov vstopi na otok in opustoši z ognjem in mečem najlepše in najljubkeje kraje naše lepe božje zemlje. Poveljnik Mustafa, prenapet kakor malokateri Turek, zvit kakor tiger, lažnjiv in lokav kakor kača, potuhnjen kakor hijena, širil je strah in grozo pred seboj; groza in strah pa sta sledila njegovim stopinjam. Prebivalci malih mest in vasi bežali so grozopolni v Nikozijo ali Famagusto; za okopi išoč varstva, prosili so vsprejema; njih pripovedovanje o turških grozodejstvih pretreslo je sicer tudi najpogumnejša srca — užgalo je pa tudi pogum, da se ne ustrašijo najdrznejših činov; rajši hočejo umreti v krvavem boju za vero in

domovino, kakor pa pasti živi v roke neusmiljenim divjakom.

Nikozija, glavno mesto otoka, bilo je pred vsem v nevarnosti, in zato pošlje Bragadin svoje kanone tje.

Zviti Mustafa to opazi, obrne se proti Famagusti, izvabi poveljnika topništva nazaj in napade potem napol brezorožno Nikozijo. Mesti loči Mustafa po močnih brzojezdih četah. Pogumno se branijo ogroženi, pa po četrtem naskoku zahteva Mustafa, da se mesto poda, kojega četa branilcev se je bila silno skrčila. „Vse se bo pustilo pri življenju“, tako je obljubil Mustafa. Ko so se pa vrata odprla, prelomil je besedo, poklal vse branilce in pomoril 15.000 miroljubnih prebivalcev ter prisegel pogin vsemu prebivalstvu na otoku. Njegov nebrzdani srd razplamenela je smrt lastnega brata, ki je padel pred Nikozijo, v najgrozovitejšo besnost. Padlemu dal je postaviti spomenik iz podrtin krščanske cerkve. Potem se obrne Mustafa proti Famagusti. Goreče vasi zaznamujejo pot, po kateri je šel.

Od dne do dne vidi mesto nesrečo kakor grozno pošast plaziti se bliže, od vseh drugih strani je bilo obkoljeno, le modro, neizmerno morje, tvorilo je še odprtino v strašni mreži. Pred tako premočjo se umakniti bi ne bilo sramotno, pa v vojnem svetu upal si je samo eden staviti ta predlog, nek Španec, prijatelj Manfronijev. Z ogorčenjem zavrgli so drugi voditelji ta predlog in prisegli, da se hočejo dati rajše pokopati pod mestnimi razvalinami kakor pa se umakniti sovražniku in izročiti prebivalce divjakom. Bojne ladje — tako je bilo mnenje — se pokažejo lahko vsaki hip, priti morajo kmalu in potem, kaka nečast — opustiti boj, predno se je pravzaprav pričel! Na morju so se prikazala bela jadra — upali so in se bali. Vseh oči so bile obrnjene venkaj na morje in spoznali so v grozo, da se bliža turško bojno ladjevje. Mreža pogina se je zgrnila nad nesrečnim mestom popolnoma.

Tudi najhrabrejšim začel je giniti pogum, pa Bragadin ga je znova raz-

plamenil. Popravlil je obzidje in ga varoval na gosto s topovi; noč in dan je bil na nogah, osebno je poprijel za delo in opogumil tudi najmalosrnejše. Kvirin ga je v vsem posnemal in Bepo se ni ganil od svojega gospoda ne za trenotek. Njegovo bistro oko opazilo je marsikatero pomanjkljivost v obzidju, katere drugi niso opazili; njegov drzni pogum tvegati je marsikaj, česar so se zbalii vsi drugi. Na Manfronija, ki je mrko in nevoljno opravljal svojo dolžnost, pazil je prav skrbno; ravno tako je opazoval tudi Španca.

Napočilo je jutro 7. oktobra. Na morju je ležala tanka megla in prikrivala nekoliko nevarnost, ki je pretila od te strani — na otoku pa se je prav lahko spoznala razporedba sovražni-kove vojske. Prav blizu, da bi ga sko-raj lahko dosegli topovi iz trdnjave, bil je sovražnik; na gričih okoli me-
sta nastalo je bilo šotorno mesto ka-
kor bi bilo vzrastlo čez noč iz tal, v njegovih ulicah mrgolelo je neštvislno bojvnikov v rumenih, sivih in rude-
čih nošah. Daleč v ozadju stala je ko-
njica, gotovo okoli 10.000 mož. Pred najvišjim in najlepšim šotorom, kjer je bival paša, stalo je 10 topov, na obeh straneh — o groza! na dolgih sulicah glave oblastnikov Nikozije — krva-
ve in napihnjene od solnčne vročine; na tleh je ležala cela vrsta vreč, na-
polnjenih z nosovi in ušesi, ki so jih porezali Turki premaganim.

Pred pašovim šotorom razvijejo ve-
liko zastavo, dva bliska vzplamenita, dva groma zagromita, iz trdnjave od-
govori top na izzivanje. Vsi zvonovi v Famagusti zazvonijo, bobni zaropčejo po cestah, rogovi zabučijo. V popolnem redu gredo krščanski vojniki proti smr-
ti pogumno v boj, ki se hitro razvije, pa tudi hitro skonča. Mustafa je opa-
zil, da je mala krščanska četa zelo čuječa — predloži ji mirovne pogoie, še bolj ugodne kakor v Nikoziji. Oble-
ganci zavrnejo vse ponudbe, saj so i-
meli grozne dokaze pred očmi, kako paša svojo besedo požre in obljube tep-
ta z nogami. Prekanjeni paša se ne

razljuti, kroti svojo krvoločnost. Ne na-
pade mesta znova, tudi odpošlje veči-
no svojih ladij, obdrži jih le 20, ka-
kor da bi hotel dati obleganim prilož-
nost, umakniti se iz mesta na prevoznih ladjah. Obleganci pa spoznajo ta-
koj kruto zvijačnost. Bali so se dolgo-
trajnega obleganja, zato so napravili pogumne izpade; niso upali na poseb-
ne uspehe, njih želja je bila le, za-
plesti sovražnika v krvavo, odločilno bitko. Ker pa to ni pomagalo, sklene-
jo pripraviti Turke k napadu z zvija-
čo. Zažgejo nekaj praznih skladišč v
bližini južnih vrat, moštvu, ki je varo-
valo vshodna vrata in obzidje v sme-
ri Nikozije, je bilo zapovedano iti ga-
sit, vsi zvonovi so zvonili, kakor da
bi bilo celo mesto v nevarnosti zaradi ognja. Turki so bili hitro pripravljeni,
okoristiti se z zmešnjavo in derejo v
gostih trumah proti mestu; nihče se
jim ne ustavlja. Ko pa priderejo blizu
obzidja, zapazijo, da je močnejše zava-
rovano kakor poprej. Topovi in puške
jih pozdravijo, od južnih vrat pa pri-
drvi Kvirin z močnim konjeniškim od-
delkom in se zažene v goste trume; ka-
kor zagozda zasadi se v oblegovalce
in poseka ter pomandra vse kar dose-
že. Mustafa vidi od svojega šotora u-
ničenje svojih trum; škriplje besno z
zobmi, oči se mu divje bliskajo, v tre-
notku zajaha svojega najboljšega ko-
nja in dirja s svojo telesno stražo svoj-
cem na pomoč; zažene se v največjo
gnječo. Kvirin takoj opazi, da velja
napad njemu in njegovim zvestim jez-
decem; oklepni konjiki se navale na
turške lahke konjike, ki se razpršijo
na vse strani; marsikaterega kar po-
mandrajo v skoku na tla, pa večina se
je bila le umaknila, da se zopet zbere
in napade jezdece posamič in jih kon-
ča. V takem boju pa so bili lahki tur-
ški jezdeci na boljem. Pa Kvirin ne
zdvaža. Z bojnim klicem: „Sv. Marko!“
zakadi se nad Turke, ki se zopet pri-
bližujejo; njegova četa mu sledi zve-
sto in pogumno. Marsikateri turban
(turško pokrivalo) zleti v zrak; mar-
sikatera glava zavali se krvava v pe-
sek; drzno-pogumna četa izgubi sicer

precej tovarišev, pa zmaguje. Turške čete ginejo.

Mustafa pokliče pešce, proti šotorišču dirjajo seli, da pokličejo nove čete v boj. Četica kristjanov je bila skoro obkoljena. Nadaljuje boj, pa se vendar počasi oprezno umika; vsak korak stal je Turke novih žrtev. Tako pridejo v bližino vrat, ki se odpro. Mustafa opazi, da mu bo ušla drzna četica; divje se zakadi naprej, lastno-ročno hoče krščanskega poveljnika uničiti. Grozen boj začne se med obema voditeljema. Kvirin je stal pod obokom vrat — njegovi zvesti so bili že rešeni. Paša se še vedno bojuje, a naenkrat se zabliška v Kvirinovi glavi izborna misel. Vzravna se visoko, izbije s silnim zamahljajem paši sabljo-damaščanko iz roke, zgrabi sovražnika za glavo, da ga potegne s konja in vleče v mesto. Pa paša se spretno izmuzne, le turban ostane v roki junakovi, udarec, katerega je nameril nekdo proti Kvirinu, odvrne vedno pripravljeni Bepo prav spretno in potegne svojega gospoda skozi vrata. Penečih ust vpije Mustafa: „Poveljnik, tvoj obraz si bom zapomnil! Vidiiva se še enkrat!“ Potem beži in zapove svojcem, da se umaknejo, ker so imeli topovi in puške kristjanov na blizu stoječe predobro tarčo. V mestu je vladalo veselje. Sovražnika je zadel občuten poraz; spoznal je junaštvo posadke in jo tudi okusil, tudi to je veliko vredno.

Med tem ko se je slavilo Kvirinovo junaštvo in del prebivalcev peval v cerkvah zahvalne pesmi, dal je Mustafa dvojce ag (višja poveljnika) pred svojim šotorom obglaviti, ki sta, kakor se je mislilo, naredila pri napadu kakšen pogršek.

Mir je trajal nekaj dni. Pa Turki niso bili med tem brez dela. Njihovi podkopovalci vrtali so hodnike proti mestu pod zemljo, delali podkope in poskušali tudi z drugimi sredstvi.

Bepo, ki je vse pazno opazoval in se plazil mnogokrat kakor brez posebnega namena po obzidju, priljubljen zavoljo korajžnega nastopa pri vseh in pri samotnih stražah z veseljem spre-

jet, trdil je proti Kvirinu, da je vsakokrat, kadar ima Manfronij kje stražiti, opazil prav čudne dogodljaje v turškem taboru. Trdil je, da je natanko videl, kako se je priplazil eden Turek bližje, kakor bi se smelo trpeti, proti obzidju, kjer se je nagibal Manfronij čez ograjo. Trdil je, da je slišal pogovor med Turkom in Špancem, ki se je nahajal vedno v bližini Manfronija. Kvirin si je prizadeval, izbiti mu te misli iz glave, pa zaman, Bepo ostane pri svoji trditvi in sklene še bolj natanko paziti.

Mrzlovlačna megla zavijala je mesto in okolico, ko je stal Manfronij zopet na straži. — „Takšna noč je kakor nalašč za kakšen lopovski čin“, si misli Bepo in gre na obzidje. Manfronij leži pri ognju s Špancem in se z njim živo razgovarja. Obzidna štrlina, na kateri je stal top, je za Bepota zelo pripravno skrivališče.

„Življenje tukaj se mi gabi“, pravi Manfronij polglasno, „sami napor, nobene zabave, pa če ni drugače, da bi se mi le ponudila prilika, da bi se izkazal. Pa ne! Ali stojim na mestu, kjer ni nobenega dela, ali pa pridem, če sem poslan v boj, prepozno, ali pa kakor se je zgodilo ravno pred kratkim, da moram poslušati proslavo svojega sovražnika. Človek bi obupal! Kaj takega naj še prenašam nadalje? V teh razmerah naj tvegam življenje?“

„Ali bi ne bilo bolje, da bi se vojna ne bila začela, da bi bila onemogočena že v začetku?“ seže mu Španec strupeno v besedo.

„Seveda! pa tako bi bil dobil „kordo“ (vrv). Vojska me je rešila sramotne smrti, da me izroči drugi, pa ne slavní.“

„Neumnost! Saj se najde pomoček!“

„Kakšen?“

„Odpriva vrata Turkom!“

Manfronij plane pokonci, Bepo trepeče.

„Tiho, tiho!“ pomirja ga Španec.

„Ne bodi tako nagel! Kdor reče a, mora reči tudi b. Slišal si zadostikrat ponudbe Amurad-bega. Neizmerno bogastvo, časti in ugled na sultanovem dvo-

ru naju čaka — ali pa če hočeva — neovirana vrnitev v domovino, kakor da bi naju izpustili velikodušno iz jetništva. Vsi, katerih nočeva midva rešiti, umrejo — tvoj sovražnik najprvi in pred sekiro turškega rablja ga ne obvaruje noben „bulo“, tudi ne vse plemenitaštvo v Benetkah!“

Manfronij hoče zavrniti skušnjavca, pa bilo je prepozno; komaj 50 korakov od njiju vstane bela, velikanska postava in se zopet skrije. Pakmalu je bilo slišati hripav glas, ki ponavlja v imenu Mustafe vse zapeljive obljube. Manfronija ni moglo slepiti bogastvo, saj je bil zadosti bogat; lahko bi žrtvoval osebnega sovražnika, pa tako propal ni bil, da bi zakrivil javno izdajstvo proti svoji očetnjavi. Zapusti ogenj in se obrne proti kraju, kjer je poslušal Bepo. Ali hoče ugoditi Turku ali pa zagnati hrup, tega Bepo ni vedel.

Prestrašen zapusti Bepo svoje skri vališče in se reši z naglim begom; pri tem se odkruši kamenje in zabobni za bežečim. Kaj se je zgodilo pozneje, ni vedel Bepo. Dirja k svojemu ljubljenu gospodu in pove, kar je slišal groznega. Kvirin dvomi, pa Bepo ponovi vse dobesedno, zatruje s takim povdarkom resničnost svojega pripovedovanja, da je smatral Kvirin za svojo dolžnost, javiti stvar poveljniku.

Bragadin je bil bolj nagnjen, smatrati obtožbo za resnično; posebno pa Špancu ni zaupal. Ogenj v orožarnici mu pride na misel, spomni se tudi, kaj je govorilo tačas ljudstvo, vendar pa se upira njegov čut, da bi verjel, da bi se mogel Benečan iz tako plemenite rodbine tako daleč spozabiti.

Stvar je bila huda. Če bi dokazala

preiskava Manfronijevo krivdo, moral bi biti strogo kaznovan. Če bi se izvedelo, da je mislil eden izdati mesto, bi jih prišlo lahko več na podobne misli, morebiti tudi meščani sami, potem bi bilo vse izgubljeno. Zapove, da se premeni Manfronij z drugo stražo in da se vse straže neprestano redno nadzorujejo, potem pa prevdarja s Kvirinom, kaj bi bilo storiti, da bi se onemogočilo izdajstvo. Dolgo časa ne najdeti izhoda iz te težave. Nazadnje zakliče Bragadin: „Tako bo šlo! Znano ti je, Kvirin, da bo poskusila jutri ena naših ladij prodreti skozi turško ladjevje, da poišče našega admirala in mu poroča o našem položaju. Prostovoljci naj bi se zglasili. Spremenil bom to povelje. Določil bom Manfronija, da prevzame težavni posel. Pogumen in podjeten je; za trdno mislim, da ga bo častihlepnost k temu storila pripravnega, in če sluti, da je njegov naklep znan, potem bo šel gotovo.“

„Pa Španec?“ vpraša Kvirin.

„Gre ž njim, prostovoljno ali pa na moje povelje! Zdi se mi, da nisi s tem zadovoljen.“

„Hotel sem se sam javiti za to nevarno službo in če — če nas vendar izdata —?“

„Tega se ne bojim, in potem tudi ni izdajstvo v mestu. Kar bo prišlo od zunaj, bomo že odvrnili.“

Drugo jutro izvrši Bragadin svoj sklep. Manfronij, prestrašen, ker je slutil, da je razkrinkan, hotel se je zglasiti kot prostovoljec, Bragadinov ukaz potrdi njegovo bojazen — naglo pograbi za rešilno sredstvo in sili k naglemu odhodu, da bi pokazal tako svojo gorečnost.

(Dalje prth.)

Katoliško izobraževalno delo.

Govoril dr. Josip Hohnjec na prvem slavnostnem zborovanju kat. shoda v Ljubljani 25. avg. 1913.

Znani danski pisatelj in konvertit Jörgensen pripoveduje to-le duhovito priliko: „Sredi žitnega polja je stal visok topol, blizu njega so rastle druga drevesa. Nekega dne se topol obrne do drugih dreves in rastlin ter začne tako govoriti: „Bratje in sestre! Nam,

slavljenim rastlinam, pripada zemlja, vse na nji je odvisno od nas. Gnojimo si same in živimo se same, živali in ljudje pa se oblačijo in živijo od nas, tudi zemlja se hrani z našim trohljem in z odpadlimi našimi vejami. Samo ena moč je na svetu, od katere

je baje odvisna naša bit in rast; to je solnce. Namenoma pravim: baje odvisna. Zakaj po mojem prepričanju v resnici ni. Nauk o solnčni luči kot o potrebi in blagoslovu za naše rastlinsko življenje ni nič drugega nego praznoverje, ki bi se moralo vendar enkrat umakniti izobrazbi.“

Umolknil je topol. S starih hrastov in brestov v sosednjih vrtovih je zašustela graja, gibljivo žitno polje pa je zazibalo v lahkotni pohvali. Spovzdignjenim glasom je topol nadaljeval: „Ni mi neznano, da je trdovratna stranka, ki se napeto in okorelo drži starega stališča. Toda zaupam v samostojnost mlajših rastlinskih rodov, da bodo z menoj spoznali, kako nevredno je, držati se abotne prazne vere. Me rastline moramo sebi same zadostovati. Svojih svobodno rojenih glav nočemo uklanjanje pod noben jarem, tudi pod jarem solnea ne. In vzrastel bo svoboden in lep rod, ki ga bo občudoval svet.“

Zopet je umolknil topol. In sedaj je zašumelo pritrjevanje dolgo in krepko, polja so vzklikala, bučali so logi, in nezadovoljnost, ki so jo izražala stara drevesa, se ni slišala več. Od tedaj se je izvršila pri rastlinah čudna izpremēba. Ko je zjutraj solnce vsplavalo na obzorje ter razlilo svoje zlate zarke po zemlji, so cvetlice skrbno zaprle svoje cvetne čaše, kakor bi spale, in listi se niso nič obračali proti solncu. Ko pa je na večer zatonilo solnce za gorami, so se odprle pestre cvetne čaše in strastno srkale motno nočno luč, kakor da bi ob njej mogle živeti in rasti.

Pa kako se je zgodilo z ubogim puntarjem! Žito se je še nekaj časa vrtelo semtertja in je potem popadalo po zemlji. Listje je porumenelo, cvetlice so nagibale in povešale svoje onemogle glavice. Topol je stal z rumenim listjem ter se pačil kakor novodobni gizdalin. „Kako nespametni ste, bratje in sestre!“ jim je zaklical, „ali ne vidite, da ste sedaj veliko samostojnejši in bolj samoupravni kot pod oblastjo solnea? Sedaj ste omikani, neodvisna bitja, osvobodjena prejšnjega lenega zdravja.“ Ve-

liko jih je še vedno topolu verovalo. „Mi smo samostojni, mi smo osebnosti“, so rekali, dokler jim ni odpadlo zadnje vlakence. Ne dolgo in tudi topol je štrlel z golim vejevjem v zrak; posušil se je. Ljudje pa so tožili o neobrodi in slabi letini ter so se tolažili z upom na boljše čase.“

Ta prilika ima globok smisel. Človek, od Boga ustvarjen, je v svojem bitju in žitju od Boga odvisen. Njegov duh živi od resnice kakor rastline od svetlobe in toplote. Tako so živeli človeški rodovi stoletja in stoletja. Odvisnost od Boga jim ni bila v nadležnost, temveč v oporo. Zelenelo in cvetelo je njihovo duševno življenje in sreča in zadovoljnost je bila njihova zvesta spremljevalka na zemlji.

Prišli pa so mladi vrtoglavec, zaletujoči vsako nadnaravno resnico in sanjajoči o avtonomiji človeške narave. Njih geslo je bilo ter je še: Proč izpod jarma Boga in njegove resnice! Živela svoboda, svoboda osebe, svobodno življenje, svobodno uživanje! Toda v svojem uporu niso našli ne svobode, ne sreče; marveč izpolnile so se nad njimi prerokove besede: „Vsi, ki Tebe (Bog) zapuščajo, bodo osramočeni; ki od Tebe odpadejo, bodo zapisani v prah; zakaj zapustili so Gospoda, vir živeče vode“. (Jer. 17, 13.)

Svoboda je velik naravni dar, ki ga je človek prejel od Stvarnika. Toda prostost, ki ne pozna mej, se izprevrže v razuzdanost in najhujše suženjstvo, v hlapčevstvo in strasti. „Vsak, ki dela greh, je suženj greha.“ (Jan. 8, 34.) In koliko je dandanašnji oznanjevalcev laži-svobode, ljudi, „ki svobodo oznanjajo, dočim so sami sužnji pogubljenja; zakaj komur je kdo podvržen, tega hlapec je“. (II. Petr. 2, 19.)

Resnična je prislovica: Izobrazba osvoboduje. Toda nekaj drugega je obnašanje svobodnega, to je izobraženež, in nekaj drugega svobodno obnašanje. Prava, resnična izobrazba osvoboduje, pa tudi veže. Prostost kristjanov ni brezzakonje, temveč višja zakonitost, prava prostost je moč, pre-

magovati samega sebe in vsem drugim služiti v ljubezni.

Sv. Avguštín je zapisal te pomenljive besede: „Resnica te je osvobodila; ljubezen te naj stori hlapca“. (In. Ps. 99, n. 7.) Po teh besedah se je ravnal sv. Avguštín sam. Ko mu je vzšlo spoznanje katoliške resnice, ko ga je osvobodil duh božji, ga je ljubezen storila hlapca. Smatral se je za „pomagača resnice“ (3. Jan. 8.) in si ni privoščil pokoja, ko je bil v posesti resnice, temveč hotel je kolikor mogoče vse storiti deležne resnice. Ogromno veliko je storil z besedo in pismom za izobrazbo ne samo sodobnikov, temveč tudi kristjanov vseh časov.

Po Avguštínovem vzgledu so ravnali vsi, v resnici cerkveni možje. „Pomagači resnice smo“, tako je slovelo njihovo geslo, „pomagajmo jo širiti vsepovsodi!“

Katoliška Cerkev je bila od nekdanj največja pomagalka resnice; smatrala se je za služabnico celega človeštva v pravem izobraževanju, ki prevzame duha ljudi in njihovo srce.

Nasprotnikom, ki ne prenehajo nase Cerkev obrekovati kot poneumnjevalko narodov, naj odgovarja francoski filozof A. Comte — gotovo svedok, ki je vzvišen nad vsak dvom nazadnjaškega klerikalizma —: „Večina filozofov še ni dovolj ocenila neizmerne in nad vse srečnega vpliva, ki ga je izvršil katolicizem na družbo vsled organizacije splošnega ljudskega pouka. Ta se je raztezal na vse sloje evropske družbe, tudi na nesvobodne. Samo navada je, da gremo malomarno mimo te čudovite inštitucije, kateri v starem veku ni primere. Cerkev je vsakemu verniku nalagala dolžnost, da je priznal dobroto tega pouka, ki je posameznika spremljal od dneva detinstva skozi celo življenje. Katekizmi so bili skromna mojstrska dela filozofije, ki so obsegala najpopolnejše, kar je učil monoteizem. Čim boljši pregled ima kdo čez celoto te čudovite organizacije, tem bolj ga žali neumni in neopravičeni očitek, ki se tolikokrat navaja zoper katolicizem, kakor da bi bil vedno hre-

penel za tem, ovirati duševni razvoj narodov, dočim je storil ravno nasprotno.“

Comtejeva sodba utegne vsaj nekoliko imponirati našim svobodomislcem in liberalcem, ki se tako radi ponašajo in šopirijo v domišljeni vlogi gigantskih baklonoscev moderne kulture. Kdor pa jih opazuje bolj od blizu, takoj vidi, da so dozdevne kulturne bakle navadne leščerbe, polne praznih fraz in tiste mrvice filozofskih naukov, ki so se jih navzeli na tujerodnih srednjih in višjih šolah.

Ekvivalentnega nadomestka za krščansko svetovno naziranje in za katoliški kulturni princip sploh ni, in sicer tem manj, ker dandanes ni več enotnega filozofičnega svetovnega naziranja, kakor je bilo nekdanj. Na polju filozofije izven krščanstva je sama razdrapanost, zmeda, zabloda. V potrditev samo navajam sarkastično sodbo, ki jo je v moderni filozofiji zapisal nemški pesnik in pisatelj Scheffel: „Če kdo ne ve, za kaj je na svetu, in se postavi na glavo, da bi to izvedel, nekako to je, kar se na zapadu imenuje filozofija“.

Da bi tako filozofično prekopicavanje in ž njim združeno prazno frazerstvo bilo v resnici ljudsko izobraževalno delo, tega si menda nikdo ne bo upal trditi. Zato pa kličem takim „prosvetiteljem: „Ne sutor supra crepidam!“ (Čevljar ostani pri kopitu!) Tem manj so sposobni za pravo ljudsko izobraževanje, ker jim manjka tista lastnost, katero sv. pismo določuje kot bistveni in neogibno potreben znak resnične prosvete, namreč krščanska ljubezen do bližnjega. „Kdor namreč pravi“, tako piše sv. apostol Janez, „da je v luči, pa črti svojega brata, ta je v temi do zdej. Kdor svojega brata ljubi, ostane v luči in na njem ni izpodtike. Kdor pa črti svojega brata, je v temi in hodi v temi ter ne ve, kam gre, ker je tema obsenčila njegove oči.“ (1. Jan. 2, 9—11.)

Vsem pravim ljudskim prijateljem pa kličemo: Na katoliško izobraževalno delo! (Konec prihodnjič.)

Iz Balkana.

Mirovna pogodba med Bolgarijo in Turčijo je bila dne 29. septembra v Carigradu podpisana. Bolgarija je prinesla velikanske žrtve, izgubila je Odrin in Lozengrad, kjer so si stekli njeni junaki nevenljivo slavo, izgubila Dimotiko, važno železniško točko ob Marici. Le malo ozemlja ohranila si je Bolgarija od obširnih planot, katere si je bila osvojila v prejšnjih zmagah. Kakor grozna ironija in posmeh doni česdika velikega vezirja na odposlance, da so „v tako kratkem času dovršili tako ogromno mirovno delo v duhu složnosti in spravljivosti“.

Albanci so začeli vpadati v obmejne srbske pokrajine v velikih četah. Ker niso imeli Srbi v ten krajih mnogo vojaštva, prodirali so Albanci prav uspešno, ropali, morili in pustošili. Ko so pa zbrali Srbi zadostno armado, začela je peti Albancem huda; pri Ohridi je zadel Albance hud poraz. Pri Dibri se vršijo krvavi spopadi, Albancem poveljuje vodja upornikov, Isa Boletina.

Tudi med Grško in Turčijo so razmere vedno bolj napete zavoljo Egejskih otokov in vojni spopad ni izključen.

Pred smrtjo . . .

«Oj mati, oj mati!
Je boj že končan?
Premagan, uničen,
li kleti tiran?»

«Končan je za veke,
sinko moj, boj;
uničen, pokončan,
sovražnik nocoj!
Ne bo več nas tlačil
kleti Turčin . . .
Zdaj prosti za veke
smo, ljubljene sin.»

«Oj mati, oj mati,
a meni se zdi,
kot nekje bi bratje
še naši zvali . . .
da nje i otmemo,
da oni — trpé;
oj mati jaz moram,
čuj, bratje trpe . . .»

«Ne sinko, ne sinko,
to zdi se ti le,

nikoder več bratje
in nič ne trpe.
Vsi prosti so, srečni,
vsi svobodni so,
dozdeva se sinko
moj ljubi ti to!»

«Oj mati, čuj klice:
Pomagajte vi,
ki turški ste jarem
uničili — mi!
Oj bratje, pomagajte!
Bratje — pomoč!
Privedite solnce —
odvzamite noč . . .

Jaz moram oj mati,
takoј na pomoč;
li vidiš tu solnce —
a ondi je — noč . . .
Oj mati jaz moram,
daj ostri mi meč,
daj mati krvavi mi,
ljubljeni meč . . .

Ti brate le čakaj,
že bliža se dan;
kot oni Kumanov
tako ti krasan . . .
Jaz idem oj mati —
poljub na še vroč . . .
in z Bogom . . .»

Junaka objela
večna je — noč.

Dragotin.

Marica.

«Šumi Marica! Šumi Marica!
Tako otožna ti se mi zdiš,
prej tak živahna, zdaj pa počasi
kot, da umiraš, naprej se vališ.

«Šumi Marica! Šumi Marica!
Ali po padlih junakih solziš?
Ali sinov si zvestih in hrabrih
Marica moja, nazaj spet želiš?

«Šumi Marica! Šumi Marica!
Zopet pod turškim jarmom ječim,
padlih junakov, sinov svobode,
reva nazaj si, zopet želim!

Malo sijala mi je svoboda,
srečna pojila bolgarska sem tla
danes pa zopet sem sužnja uboga,
ena velika bolgarska — solza.

Dajte! Vrnite se zopet junaki,
Lozengrad zove, zove Odrin!
Zovem vas Marica vaša krvava,
pridi in reši — bolgarski me sin.»

«Sumi Marica! Šumi Marica!»
Plakaj po padlih, po svobode dnež;
v mojem so snu in tužni spomini,
solze stojijo mi v mojih očeh . . .

Dragotin.

Črnogorska.

Zadnji pozdrav,
Darinka moja,
jutri bom sredi
divjega — boja.

Piakat ne smeš mi,
Darinka moja!

Častna in sveta
je naloga moja . . .

Ako pa padem
Darinka moja,
sredi junaškega
svetega boja,

potlej blagruj me
moja Darinka,
da me maščuje
uči mi sinka!

Dragotin.

Pod vaško lipo.

Spomini starega rokodelca.

„Ti bi se postavil!“ sem dregnil Markota.

„Ne, za nič ne; pomisli, jaz bom imel nov frak, ali čisto gotovo je, da če bo kaj priletelo iz kakšnega okna, bo priletelo gotovo v bližino venca. Da bi pa postavljaj jaz novo suknjo v nevarnost, tega naj se ne zahteva od mene.“

„Dobro“, je dejal nato g. voditelj, „ker se nobeden prostovoljno ne oglasi, naj pa žreb odloči.“

Kmalu smo imeli pripravo za žrebanje. A čeprav se ni hotel nobeden oglasiti prostovoljno, da se ne bi reklo, sili se, je pa sedaj vsak na tihoma želel, da bi mu bila sreča mila in bi doletela njega ta čast.

Drug za drugim so segli v kibuk — nič ni bilo; sedaj pa je potegnil Marko — oddahnil se je; nič ni bilo. Nato pa je prišla vrsta na mene, čustvo razburjenosti me je obšlo in glej, potegnil sem pravi listek. Skoraj sem se ustrašil, potem pa mi je strah pregnala zavest, kako se bom postavil, ko bom pri sprevodu nesel venec v sredi spreveda in bodo vse oči gledalcev uprte v venec in mene. To je res prirojena samoljubnost, katere se še do danes nisem mogel povsem otresti.

Gospod voditelj mi je častital in mi dal navodila, kako naj se pripravim za govor, da ne bo blamaže. Pred očmi moram imeti, da bom govoril v imenu cele skupine fantov.

Skrb, ki sem jo imel odslej zavoljo tega, ni bila majhna. Če se mi sre-

di govora ustavi . . ., vroče mi je postalo že samo pri tej misli. Toda po enem tednu mučnih skrbi se mi je posrečilo, zložiti primeren govor, kratek sicer, ali lep. Treba je bilo sedaj samo še dobro se ga naučiti. Tudi to sem dosegel s tem, da sem ga ponavljal na glas toliko časa, da mi je Marko rekel, da gre sedaj gladko in brez napak.

Tako je bilo sedaj vse v redu, in na določeni dan smo se odpeljali iz bele Ljubljane. Fantje smo imeli svoj voz in zato je bilo razpoloženje izvrstno. S časom sem se tudi jaz otresel skrbi in se pridružil pevcem, katerim je lepa naša narodna pesem kar sama vrela iz srca. Solnce je sijalo na božji svet, vlak pa je hitel svojo pot in nam predstavljal vedno nove kraje. Nikoli se nam naša lepa domovina ni zdela tako krasna kakor takrat, ko je poštena pesem ogrevala mlada srca in nas je železni stroj vozil skozi to sveto zemljo kakor sredi vrta, kjer cvetejo vrtnice in beli nagelni! Ko smo prestopili mejo in nas je pozdravila krasna Savinjska dolina, v daljavi pa košati gozdt zelene Štajerske, zdelo se nam je, da se vsa domovina veseli tega praznika, kakor da bi pozdravljala rodne brate. Nepopisno navdušenje se je polotilo nas vseh.

Na kolodvoru v Mariboru pa je bila že zbrana velika množica zavednih mladeničev, deklet in mož. Razvil se je kmalu mogočen spreved v mesto.

Jaz sem nesel pred seboj lep venec z lepimi trobojnimi trakovi. Okrog

mene pa se je postavilo nekaj orjaških Gorenjcev v narodni noši, pripravljenih, odbiti takoj vsak napad na venec od strani nemških razgrajačev. Marko pa je iz previdnosti ostal bolj zadaj. Toda ni bilo potreba braniti venca, kajti nemški „Turnerji“, ki so si cer skrbno pripravili demonstracijo, so izgubili vso korajžo ob pogledu na korenjaške postave fantov, ki so korakali v sprevodu. Samo nekaj voz nemške kulture se je peljalomimo, razširjajoč v okolici svoj obligatni „Heil!“

Toda nesreča je hotela, ali pa je bil samo slučaj. Izza nekega vogla je nenadoma priletela bela, okrogla stvar ravno tje, kjer se je nahajal Marko. Marko se še ni prav zavedel, ko se je tista bela stvar ubila na njegovih širokih plečah in se je rumena tekočina razlila po novi salonski suknji. Takrat je bilo pa joj! Znal se je sicer premagovati Marko kakor malokdo, ali gorje fakinu, ki bi mu bil sedaj prišel v roke! Za enkrat mu pa ni kazalo drugega, kakor požreti jezo. Zato pa je zvečer nekega pijanca, ki se je zopet obregnil ob njem, neusmiljeno zlasal.

Ta žalosten dogodek pa je bil meni celo na korist. Ako sem namreč hotel v gnječi najti Marka, se mi je to kmalu posrečilo; če sem ga videl od spredaj, sem ga itak poznal, če sem pa naletel nanj od zadaj, pa sem ga spoznal po žolti lisi na fraku.

Zvečer se je vršil na vrtu Narodnega Doma velik koncert. Tu so se vršili pozdravi in govori, vmes pa so doneli zvoki tamburice in glasovi navdušenih pesmi.

Čakal sem, kdaj bo prilika za govor; komaj sem čakal, toda ko se mi je prilika ponudila, sem omahoval in bi bil omahnil, da me ni sunil Marko v rebra. (Sveti križ božji! sem vzdihnil in stopil na stol. Glava pri glavi, ali množica je utihnila in jaz sem se začutil kakor glavar sredi nje. To me je navdušilo in pričel sem počasi in razločno, prav, kakor smo se učili.

Srečno sem končal in Marko mi je stisnil roko, da so kosti zaškripale. Ni

bil duhovit ta moj prvi govor, a morda ne najslabejši izmed mnogih, ki sem jih pozneje ob raznih prilikah spravil na dan.

Dolgo je že od tega, videl sem pozneje še mnogo slovesnosti, ali mari-borska mi je ostala do danes v najdražjem spominu.

Stara sablja.

Božidar Flegerič.

Letos meseca avgusta odkrili so pri Sv. Bollenku bl. Središča nagrobni spomenik in spominsko ploščo pesniku in pisatelju slovenskemu, ter takozvanemu „večnemu popotniku Slovegoric“, Božidarju Flegeriču.

Spodobi se, da se tudi „Naš Dom“ spomni nekoliko tega moža. „Naš Dom“ je mladinski list in tudi naši slovenski mladini je pokojni Flegerič posvetil nekaj lepih pesmic, od katerih navajam tukaj to-le:

Ko zagledam, oj mladina,
tvoje rasti čili cvet,
sila sladkega spomina,
dušo mi objame spet.

Spomnim se samotne poti,
koder večkrat sem vesel,
ljubi materi nasproti
v tihem ranem jutru šel.

Spomnim se vesele nade,
ki polnila je srce,
za katero zdaj še rade,
točijo oči solze.

Kaj so meni zdaj spomini
sladki ali žalostni?
po njih v davni dalečini,
več srce ne hrepeni.

Ko pa vidi cvet mladine
moje žalostno oko,
radost mi srce prešine,
začnem misliti tako:

Iz mladeničev — možaki
bodejo bodoče dni,
čili, čvrsti, krepki, jaki
Slavini podporniki.

Iz mladenk pa bodo žene,
pridne, skrbne, delavne,
dobre, zveste in poštene,
ljubeznive matere.

In naš narod bo svoboden,
kakor veter po gorah,
mnogobrojen, silen, ploden,
tujcem v strahoviten strah.

Božidar Flegeriču je tekla zibelka v občini Voderanci, župnije Sv. Bolfenk pri Središču; porodil se je dne 30. januarja 1841. leta. Ljudsko šolo je obiskoval doma pri Sv. Bolfenku; in ker je bil fantič bistre glave in zelo ukažljen, dali so ga stariši študirat v varaždinsko gimnazijo, kjer je študiral nekaj časa, a gimnazijo pa je dokončal v Mariboru. Na vseučilišču je bil v Gradcu in po končanih šolah je bil l. 1871., torej v 30. letu svoje starosti, imenovan profesorjem v Osek. Tukaj se je posebno udal nesrečnemu alkoholu in je bil odpuščen iz službe. — Vrnil se je domov in tukaj je več kot polovico svojega življenja prebil s tem, da je ali zlagal pesmi, ali pa obiskoval svoje sošolce in znance, katerih je imel največ med učiteljstvom in duhovščino. — Govoril je 7 jezikov in sicer: angleško, italijansko, nemško, hrvaško, latinsko, slovensko in francosko. Svoje spise je priobčeval v „Glasniku“, „Zori“, „Kresu“, „Slovenskem Gospodarju“, „Jadranski Zarji“ i. dr.

Dasi ni imel nikoli lepe obleke, ga je ljudstvo vendar-le spoštovalo, on pa ravno tako kmečko ljudstvo, kateremu je naslovil toliko lepih pesmic. Tudi snov za druge pesmi je po največ vzeta iz ljudskega življenja.

Iskreno je ljubil svoj narod ter materinski jezik, zato pa pravi v eni pesmici:

Ne sovraži lastnega jezika,
kakor ljubo mater ga spoštuj,
ker je tebi čast in vzorna dika,
tujega med svojci se sramuj!

Kdor domovja svojega ne štuje,
vreden ni, da v njem imel bi grob,
naj umrje v krili zemlje tuje,
naj umrje, kakor revež — rob!

Krasno poje svojemu narodu v sledeči pesmici:

Moje želje.
Ko bi bilo želje vroče,
izpolniti mi mogoče,
bil bi srečen in vesel,
rad veseljni svet objel.

Kake bi pa bile želje,
izpolnjene mi v veselje,
ki gojim jih z vso močjo
z neizmerno radostjo?

»Narod veren očetnjavi,
živi v miru, slogi, spravi!«
ker so sprava, sloga, mir,
prave ljudske sreče vir.

Naj izginejo lizuni,
naj propadejo vohuni,
koder širi se ta svet,
naj ne bo zavisti sled!

»Narod moj poštenje vodi,
samopašnost daleč bodi,
oderuštva gadna moč,
naj s hinavstvom vred bo proč!«

Bratoljubje ljud' objemaj,
srca mu za ljubav vнемaj,
mini zdražba, jeza, srd,
jal, sovraštvo, mrznja, črt!

»Verne sine domovini,
vse svobode žar obšini,
naj znebi se težkih ran
vsak ki je pošten Slovan!«

Žalostno so peli zvonovi bolfenški dne 9. junija 1907 ter širom oznanjali, da je za večno zatisnil svoje oči mož, kateri je bil rojen za nekaj višjega, a mu je bila usoda žalostna radi nezmernosti in pijači.

Bolehal je le par tednov, da se je lepo prevideti s sv. zakramenti za umirajoče ter se tako lepo poslovil od tega sveta in preselil k Vsemogočnemu, katerega je v življenju v svojih pesmih tolikokrat zelo lepo poveličeval.

Ob priliki odkritja spominske plošče in spomenika je izdal tajnik odbora, mladinski pisatelj Kosi, zelo poljudno brošuro, katero naši mladini priporočamo. — Pripravlja se tudi izdaja Flegeričevih pesmi in spisov. (Pesmice, razun one o mladini, še niso bile nikjer tiskane ter sem jih našel v stari Flegeričevi zapuščini.)

Božidar S. ormoški.

Hiša z napisi. Ko sem ob priliki katoliškega shoda ogledoval Ljubljano, našel sem posebno čudno hišo. Mestna deklška šola je glavni napis, a razen tega je na treh velikih straneh vse polno lepih in pomenljivih napisov, zlatih naukov. Čitam in čitam, pa si mi tako dopadejo, da jih vse prečitam in zraven še prepisem. Večina od njih se mi zdi zelo primernih, da bi jih čitala tudi šoli odrasla naša mladina,

ki ima v „Našem Domu“ svojo nadaljevalno šolo. Torej evo jih:

1. Učenost brez čednosti je cvet brez sadja.
2. Ljudje postanejo ljudje, če jih šola izobrazí (ali pa izobraževalno društvo) v ljudi, ki so v duhu modri, v dejanju dobri in v srečo pobožni. (Kakor nalašč za naša katoliška izobraževalna društva.)
3. Kdor se na Boga zanese, njemu ne spodnese.
4. Red je duša življenja in sveta.
Mnogo je Slomškovih:
5. Ljubite svoj rod, spoštujte svoj jezik!
6. Materni jezik je najdražja dota.
7. Prijatelji, ne pozabimo, da smo Slovenci!
8. Kdor svoj materni jezik pozabi, malopridno svoj talent zakoplje.

9. Vsa lepota brez čednosti je praznота.

10. Mlado lice lepo ni, če ga čednost ne svetli.

Drugih slavnih vzgojiteljev:

11. Kreposti razmakni srce na stečaj!
12. Čile sile, duše mlade, tu nabiramo zaklade. (Velja zopet za društva!)
13. Ime slovensko tebi sveto bodi,
Ne srami ga, sramiti ga ne daj,
Povsod naj plemenitost tebe vodi!
14. Človek posnemaj delovanje velike prirode!
15. Življenje naj bode ti delaven dan!

Kako primerni napisi za šolo, a tudi v naših čitalnicah in društvenih sobah bi se taki in enaki napisi kaj dobro podali, predvsem naj si jih pa za piše naša mladina v srce!

Fr. S.

Dekliški vrtec.

Na srce vsem mojim sestricam.
Boste že dovolile, da vas enkrat prav pošteno okrtam. Ni baš prijetno delo — pa biti mora. Ni lepo le vedno in vedno hvaliti, a grajati nikdar ali pa malokedaj. Pišemo in čitamo in zopet narobe, pa smo zmiraj na enem koncu. Kaj hočem s tem reči? To se pravi: Ko se toliko učimo, kakšne naloge imamo, kakšen boj nas čaka, pa se vendar malo zganemo. Ne rečem, da dekleta ne poročajo radi v „društvenih poročilih“ in hvalijo eno in drugo osebo, ki je imela kak govor ali kaj drugega. Lepo je to, ali ta pretirana hvala ne doni prijetno. Vse kar je prav. Tupatam se dekleta oglašajo s poročili v takih odstavkih, ki vzbujajo največkrat samohvalo in častihlepnost. Ni pravilno! Preveč hvale — premalo koristi. Pravijo, da od same hvale še konj pogine. Res je res, dekleta, samohvalo prepustimo nasprotniku, nas ta spaka ne sme dičiti.

Zgodi se, da tista, ki je prej največ „hvale“ vžila po časopisih, rada zraste nad druge. — Pred vsem ponižnost, skromnost! Naj se pove le, kar

je za bodrilo in naznanilo potrebno, drugo spada v koš.

Nadalje. Ko smo zbrane na shodu, jih pač mnogo želi nastopiti kot govornice. — Hvalevredno in priporočljivo v pravi meri. Primeri se pa mnogokrat, da je ravno tista, ki ravnokar priporoča svojim poslušalkam dobre lastnosti, sama nasprotnega mišljenja. Govori le zato, ker zna govore imenitno sestavljati in dobiti pravi „ton“. S tem izgube članice zaupanje v Dekliško Zvezo.

Dosti jih tudi poznam, ki so izstopile iz naše sredine zato, ker niso prišle v odbor. — Ne, takih mi itak ne potrebujemo, morda jih liberalci porabijo za mešetarje.

Najgrša napaka je pa ta, da se še premalo brigamo za našo organizacijo. Le verjemite mi, da je to gola resnica. — Ne vse, izjeme so, ali žal skoro povsod le kimamo kot star maček za pečjo. Dekleta požurimo se vendar ne samo s peresom, ampak tudi z rokami. Gibljimo se vendar bolj, da ne pademo v nezavest.

Kjer imate dekliške zveze, storite,

kar je v vaši moči, in tisto besede: „Pri nas se dekleta ne dajo nič kretniti“, bodo šle kmalu rakom žvižgat.

Skrb je vaša in če leto in ne bo bolje, vas bom še huje okretala. Tiste stare dopisovalke „Vrtača“ pa, ki so se nekam poskrile, kličem nazaj. Seve, če se je pa katera že morda ločila od nas, da nosi „medeni križ“, ji stara hudomušnica iz trgovine rada odpusti.

Katera ve kaj pametnega, poučnega ali pa smešnega, naj vzame papir in napiše, da bomo imeli kaj čitati v „Našem Domu“. — Tako! Gdč. Pavla me je vprašala, zakaj potrebujem papir, odgovorila sem ji, da bom z njim krtačila, a ni hotela verjeti, sedaj ste pa ve priče, da je res in mislila, da s temi vrsticami tudi njo prepričam, da zna izvrstno krtačiti — Pepca S.

Blisk in grom. Ne mislim modrovati o naravoslovju, ker bi mi zato dale gotovo slabo spričevalo, pač pa želim povedati, kako sem se iznebila groznega strahu pred temi prirodnimi silami. V otročjih letih sem se radi bliskanja in gromenja vselej v naprej bala poletja; vzrok temu je bil, ker je nekoč vdarila strela v ženo, ki je vedrila pod sosedovo jablano, drugič pa v naše kope žita, ki so vse pogorele. Največji strah pa mi je napravila strela tisto noč, ko je vdarilo v oreh, ki je stal v neposredni bližini hleva. Vsa družina je bila takoj po koncu misleč, da je vdarilo v hlev, ker je živina grozno rjoveda v njem. Zdaj pripohipa eden hlapcev v sobo, češ, da naj gredo oče zaklat vola, ki je bil od strele omamljen. To je tudi očeta spravilo ob ravnotežje, šli so k omari in se popolnoma praznično oblekli, še le mati so jim dopovedli, da za tak posel ni treba najboljših obleke. Samoumevno je, da je zlasti meni nemalo trepetalo srčece pod odejo, ki sem jo potegnila čez glavo. Od tedaj sem vedno trepetala, ko sem videla priti črne, groznozne oblake. Dobro se še spominjam, ko sem bila nekoč postavljena za varhinjo majhnih otrok popolnoma sama doma; ostala družina je bila na senožeti. Pričelo je bliskati in grometi, jaz pa sem popustila deco ter zbežala k očetu, ki so me radi tega nemalo ošteli; padati je začela kot jajca debela toča, kakoršne od tedaj nisem videla. Morali so izpreči vole, ker so s težko obloženim vozom hoteli uiti po bregu, ljudje so splezali pod voz; le veliki hlapec se je hotel pokazati neustrašenega in ni hotel z nami, a ga je zato toča odlikovala z ne malimi bunkami, da je še dolgo potem nosil na glavi in na nosu spomin na njo. — Pred nekaj leti, ko se je zopet napovedovala huda nevihta, sem bila z drugimi žanjicami na njivi. Govorile smo o raznih stvareh, saj je znano, da ženske ne morejo molčati. Pogovor je prišel na časopisje in jaz sem na vse pre-

tege hvalila «Slov. Gospodarja». Med žanjicami pa je bila ena naročnica Štajerca in vnel se je med nama radi tega hud boj. V svoji navdušenosti sem ji hotela na vsak način dokazati, da je Štajerc lažnjivec, pa naletela sem na trmasto butico; z vso vnetostjo je zagovarjala svojega čednega patrona in tako sva v prepiru zašli na duhovski stan. Kot priletna vdova se seveda ni dala od 17letnega dekleta takoj ugnati v kozji rog ter mi je goreče razkladala modrosti, ki jih je zajemala iz umazanega lista. Z neverjetno zgovornostjo, ki si je do tedaj nisem bila v svesti, sem pobijala njene dokaze. Ostale žanjice so se smejale, deloma pritrdjevale meni, tu in tam pa zopet kakšni opazki moje nasprotnice, ta pa je svoje modrovanje sklenila z opombo: «F... so vero gor spravili, pa jo bodo zopet odpravili! Človek že itak ne ve, bi li sploh verjel, da je kaj!» Med najinim prepikom se je nebo čedalje bolj stembilo, votlo bobnenje je prihajalo vedno bližje. Urnih nog, kolikor je bilo vsaki mogoče, smo jo odkurile domov, tam pa smo dobile takoj delo v drvarnici; zlagale smo drva. Nevihta je razgrajala vedno huje, strele so švigale, kot bi imel napočiti sodnji dan. Ženske so nehale z delom in šepetaje molile vsaka za se. Jaz pa sem z vidnim zadovoljstvom opazovala ženo, ki je malo trenutkov prej trdila, da ne ve, bi li verovala, da je kaj. Mislila sem, da bo sedaj klicala svojega ljubljence Štajerca na pomoč, toda čudno v enomer se je prekrizala in na ves glas pričela moliti, dokler ji ni strašen blisk in grozen pok zaprl sapo; treščilo je v približno 100 korakov oddaljeno električno žičo. Obstala je bleda kot stena in z najslajšimi imeni je klicala Jezusa, Marijo in vse svetnike na pomoč. Gotovo je bila sedaj naenkrat prepričana, da je nekaj. V enakem slučaju bi bila jaz gotovo zgubila zavest, sedaj pa sem se ob pogledu na omenjeno spokornico na ves glas nasmejala, da so se vse ženske začudeno ozrle v me, meneč, da so se vsled strahu pričela kolesca mojih možgan narobe vrteti. Zdaj pa — vselej kadar švigajo strele in gromovito bobnenje pretresa ozračje, vidim v duhu tisoče in tisoče klanjati svojega duha, delati znamenje svetega križa, ki ga že morda mesce in mesce niso storili, vidim se vračati zgubljene ovčice in prevzetnice, ki v svoji ošabnosti niso marale pripoznati višje oblasti, vidim zatekati se k Njemu, ki je morju in vetrovom zapovedal in je nastala velika tihota. Vprašale me boste, ali se je omenjena spokornica trajno poboljšala. Vidim jo mnogokrat med tednom v cerkvi, pogosto pri obhajilni mizi, ako pa je dala slovo tudi svojemu ljubljencu — tega ne ve Vaša

Mirodvorska.

Prolog k zgodovinski igri „Junaške Blejke“.

Na Kranjskem kraj sloveč je, ki pravi se mu Bled; ko romar tje kaj pride, se čudi mu pogled nad jezera krasoto in cerkvo sred valov, ki marsikak občutek budi mu v prsih nov.

Najlepši kraj je »otok« slovenske vse zemlje, to je podoba raja, ki dviga nam srcé,

ki dušo našo dviga k nebesom tja navzgor
k Bogu, ki te krasote prelestne je izvor.

Od vseh strani Slovenje rad romar tja hiti,
tja na otok k Mariji, ki milost vsem deli,
ker pravijo, kdor z zvonom v tej cerkvi pozvoni,
izpolni se mu želja, ki jo takrat goji.

O jezeru pa pravi pravljica stara nam,
da v njega dnu srebrni je zvonček pokopan,
in če zapoje zvonček kedaj z njega valov,
zbeži z jezera potnik takoj pod varen krov.

Če zvonček začne peti v dnu jezera glasan,
za prebivalce blejske to glas je pač strašan;
pomenja jim nesrečo in pa preteč vihar,
in koj z jezera zgine vsak romar in čolnar.

Na letošnjo pomlad je minilo let že sto,
ko pravili so zopet, da poje zvon glasno.
Otožno in prav milo z valov se je glasil,
da bliža se nesreča ljudem je krog znanil.

Oblast je na Avstrijskem nekdaž Francoz imel,
ki ljudstvo je podložno večkrat hudo prijel,
Napoleon požrešni francoski kruti car
takrat dežele kranjske je tudi bil vladar.

Med ljudstvo se novica takrat raznesla je,
ki prebivalcev blejskih srca pretresla je;
so zvedeli, da pride francoski ropar klet,
da ves zaklad Mariji z otoka bo odvzet.

Se vneto blejsko ljudstvo strašno zavzelo je,
ki srce za Marije jim čast gorelo je;
in sklenili braniti Marijino so last
boriti za življenje se za Marije čast.

Dekleta in pa žene se, skupaj zbrale so,
se močne in junaške nam pokazale so.
Zaprle pot sovragu so tjekaj na otok,
otele tako cerkev so iz sovražnih rok.

Te zmage na otoku to bil je dan vesel,
hvaležni zbor je ljudski Mariji slavo pel
in hvalil je Boga, ki moč jim to je dal,
da srečno se sovražnik z otoka je pregnal.

Tako tedaj bil otok ta blejski je otet,
in po junaških Blejках srečno Francozu vzet,
zato pa zaslovele prek gor so in dolin,
junaških Blejek vedno to časten bo spomin.

Od zmage te je srečne minilo let že sto
in vse junaške žene že spijo pod zemljo,
a ta dogodek vedno med ljudstvom bo slovel,
stoletja dolga, dolga spomin na nje živel.

Tu v igri tej spoznali junaštvo boste vsi
in kaj premore srce, ki za Boga gori.
O, da bi tu se vneli vsi za Marije čast
in vsi sklenili trdno braniti njeno last.

Posebno me mladenke junaško na noge!
Za Boga in za narod gori nam naj srce;
naj še sovražnik kruto tako pritiska nas
za to, kar je najdražje borimo vsak se čas!

Za drage nam svetinje junaško gremo v boj,
nič več nas naj ne straši noben sovražni roj!
Posnemajmo junaških teh Blejek blagi čin,
in tudi nam Slovenkam bo trajen tak spomin!

Ljubomira.

Društveni glasnik.

Ljutomer. Od vseh strani poročajo o Konstantinovi slavnosti. Tudi naša Dekliška zveza jo je dne 14. kimovca priredila. Slavnostna govornica Micka Karba je razložila pomen in zgodovino l. 313. za katoliško cerkev. Opisala priganjanje in srečno zmago nad poganstvom. Druga točka: Zmagoslavnemu križu (Lojzika Murkovič) je slavila sv. Križ kot zmagoslavno znamenje nad pagani, a tudi kot znamenje, v katerem bomo zmagali mi. V deklamaciji »V katakombah« je petero deklic slavilo zibelko naše sv. vere, podzemeljske grobove, odkoder je ravno po Konstantinovi zmagi prišla sv. cerkev na površje in začela uživati pravo prostost. Igra »Skrivnostna zaroka« nas je navdušila za zmago sv. križa na Baikanu. Vse uloge so lepo dovršile svojo dolžnost. Dal Bog, da se kmalu zopet vidimo pri lepem izobraževalnem delu. L.

Ribnica na Pohorju. V nedeljo 21. sept. po večernicah se je vršil v kaplaniji ustanovni shod Mladiške in Dekliške zveze, ki bosta odseka tukajšnjega kmetskega Bralnega društva. Veliko število mladine se je zbralo; zastopana je bila tudi marenberška Mladiška zveza po svojem predsedniku. Shod je otvoril predsednik Bralnega društva, ki je navdušeno pozdravil

vse navzoče in priporočal mladini, da naj bo složna, ker le v slogi je moč, ter oddal potem besedo odposlancu S. K. S. Z. g. nadrevizorju VI. Pušenjak, ki nam je živo naslikal cilje, za katerimi mora slov. mladina stremeti. Povedal je tudi kako slabo da upljiva slabo berilo na svoje čitve. Pokazal nam je tudi, kateri boji da nas čakajo, namreč: gospodarski, politični in narodni boj. Nazadnje pa nam je toplo priporočal edinost. Potem je tudi še govoril mladenič Miklavc Franc in vabil mladino k Mlad. zvezi. Nato je bil izvoljen na predlog č. g. kaplana Kranjca za mladiško zvezo sledeči odbor: predsednik Miklavc Franc, podpredsednik Zapečnik Jože, blagajnik Miklavc Lipe, tajnik Ričnik Janez in še dva namestna odbornika Uran Anton in Kozjak Andrej. Nato se je izvolil še odbor za Dekliško zvezo. Potem se je sklenilo, da bo prihodnji mesečni shod za mladiško zvezo 12. oktobra, za Dekliško zvezo pa 19. oktobra. Oba shoda se vršita v kaplaniji. Vsej naši mladini kličem:

Bog te živi četa mlada,
Naše domovine nada!

Dev. Marija v Puščavi. Dne 10. sept. sprejmile so dekleta M. družbe k večnemu počitku sestro in družbenico Marijino Tončko

Böhm. Rajna je bolehalo na dolgotrajni smrtnosni jetiki, ki ji je pretrgala nit življenja, v dvajsetem letu — toraj v cvetu let. Spodbudno je bilo njeno življenje lepa njena smrt. Draga Tončka! Tvoj lepi pogreb se mi je živo utisnil v spomin, kličem ti v slovo:

»Milejšje solnce naj te tam obsije,
zavetje vsprejme boljše domačije.«

Ptuj. Po dvomesečnem odmoru se je sešla zopet naša deklška zveza dne 21. sept. h kratkemu sestanku. Gdč. Razlag pozdravi v prvi vrsti vlč. g. duh. vod. in poroča o hrvaško-slovenskem kat. shodu v Ljubljani naglašajoč osobito smoter in vspeh te manifestacije; poudarja nadalje, da ta shod, akoravno oficijelno zaključen, vendar deluje naprej ne samo po svojih permanentnih odsekih, temveč po vsakem članu naše organizacije, po vsakem našem somišljniku, zato tudi nam velja klic: »Pod praporom križa — na zmagovalno delo!« Članica Razlag izroča pozdrave bdivšega vlč. g. voditelja, ki so bili sprejeti z navdušenimi zivjoklici. Zveza pošilja pismen odzdrav. Članica Razlag nadalje prinaša pozdrave od Braslovške in Brežiške deklške zveze ter od naše pisateljice Pepice Senica. Tudi tem pozdravom se odzovejo zborovalke z živjoklici. Mladenč Ver vabi na sestanek, ki ga priredi v kratkem tu »Jugoslovanska strokovna zveza«. Sklene se s prihodnjim shodom deklške zveze dne 19. oktobra združiti občni zbor krčevinskega bral. društva. Jesenska prireditve se bode bržkone vršila v Hajdinskem društvenem domu. Sklepno zahvali vlč. g. duh. vod. članici Razlag za predavanje in trud, kakor tudi navzoče občinstvo, ki je s tolikim zanimanjem sledilo vsem razpravam. S klicem »Na mnogobrojno svidenje 19. oktobra!« se zatvori zborovanje. Marica.

Središče. Dne 7. sept. se je vršil dekanjski shod Dekl. zvez v Središču. Zastopane so bile vse zveze naše dekanije. Shod je vodila predsednica središke Deklške zveze Micika Lončarič, ki je v prav prirčnih besedah pozdravila zbrana dekleta. Horvat Matilda (Središče) je prednašala »Pozdrav zvezi slov. deklet« (Ciriljev N. D.) Vnuk Neža (Sv. Bolfenk) nam je prinesla pozdrav od tamošnje zveze ter nas vnela za čisto življenje. Munda Ana (Sv. Bolfenk) o važnem pomenu in namenu Deklških zvez. Trop Mar. (Vel. Nedelja) o temelju deklške zveze, rodoljubnosti in vernosti. Krajnc Micika (Ljutomer) prinaša pozdrave od ljutomerskih mladenk ter govori o ljubezni do domovine in o vzgoji deklet v naših zvezah, ki hočejo biti enkrat dobre matere in vrle gospodinje. Krajnc Rezika (Ljutomer) deklamacija »Ločitev«. Črček Liza (Središče) o abstinenci, Štamberger Pepca prečita pismeni pozdrav vrle mladenke Francke Vraz od Svetnj, stanujoče v Ljubljani. Sever Katarina (Ormož) o združenju slov. deklet in važnosti organizacij. Jurkovič Mar. deklamacija »Naš čolni otmimo«. Vraz Barika (Svetinje), dekleta zavedajmo se, da smo hčere slov. naroda, bodimo toraj stalno verne in značajne. Ne odpadajmo nikoli od katov. zastave. Podgorelec Trezika (Središče) važnosti ženskega dela. Toplak Neža (Sv.

Tomaž) o kmetskem domu, na podlagi Gregorčičeve pesmi »Ta hiša nam je mati krušna, — Domovju steber je čistit. — Iz kmetskih hiš nam hrana dušna, — Iz kmetskih hiš omike svit!« Kot slavnostni govornik je nato nastopil g. Žebot iz Maribora. Govoril je o važnem delovanju deklet v zasebnem in javnem življenju. S tem govorom je bil shod zaključen. Dekleta so se zbrala na shodu domača in tudi od drugod v lepih narodnih nošah, kar je dajalo shodu povsem drugačno lice. Po večernicah se je slavnost nadaljevala. Zbralo se je obilo ljudstva, iz česa se da sklepati, da se Središče res probuja, iz liberalne zaspanosti kar je tudi omenjal g. govornik iz Maribora, ki je nadaljeval svoj govor ter spodbujal naj pristopajo vsi k našim krščanskim društvom. Nekoliko besed o napredku naše mladine je izpregovorila še gdč. Zofika Lukman predsednica Dekl. zv. v Št. Jurju ob Taboru. Krajnc Mar. je prednašala »Prolog k zgodovinski igri Junaške Blejke«, nato pa so dekleta uprizorila to igro v splošno zadovoljnost občinstva. Po igri se je še zapela s spremljevanjem godbe pesem »Slovenskim mladenkam«. Če sedajnost še ni naša, bodočnost pa mora biti in tudi bode naša, če se bomo držale vedno našega gesla: Z Bogom in Marijo za slovensko domovino!

Sv. Barbara v Halozah. Dan 20. mal. srpana vršil se je sijajno ustanovni shod Dekl. zveze. Otvori ga č. g. duh. vod. Ml. zveze P. Rafael Potrč s tem, da pozdravi zastopnice ptjske Dekl. zveze krog 15 po številu, med njimi za deklško mladinsko gibanje prezaslužno gdč. Ernestino Razlag, ter dekleta iz vidovske župnije in gdč. Jul Petrovič kot zastopnico dunajske dekl. zveze. Nato prevzame vodstvo preds. ptjske Dekl. zveze Terezija Breznik, ki očrta koristi in potrebo, da se združijo dekleta v vsaki fari v izobražev. zveze. O ljubezni do domovine je potem razpravljala članica ptjske Dekl. zveze Tilka Kotnik. Tajnica ptjske Dekl. zveze Marica Potrč omenja, da se je začelo tudi v zatiranih Halozah drugo življenje, katero oznanja vstajenje in napredovanje. G. duh. vod. se zahvali vsem govornicam za vspodbujevalne besede in javi, da je smatrati trojičko Dekl. zvezo že kot ustanovljeno. Predsednik Mlad. zveze Jožef Hren izraža svoje veselje nad ustanovljeno Deklško zvezo in kaže na sadove zveze, ako bo vsaka mladenke niena zvesta, delavna članica. Slično navdušuje Lizika Simonič od sv. Duha navzoče mladenke naj svoje proste ure ob nedeljah in praznikih porabijo v čitanje dobrih knjig in časnikov, varujejo pa se naj gostiln in plesišč. Lepo je na to deklamovala Micika Marinič od sv. Duha: Pozdrav ob ustanovitvi Dekl. zveze; zatem je sledil trogovor »Kaznovana deklka — nemškuta«, uprizorjen po Horvat Ivanki, Kotnik Tiliki in Kovačič Vekoslavi! Vzradostil nas je g. Ferdo Fras, organist iz Ptuja s svojim zborom. Micka Ornik od sv. Duha je predočevala dekletom, da navdušuje vsaka delavna Dekl. zveza žensko mladino posebno za tri svetinje: za vero, narodnost in izobrazbo. Domačinka Jerčka Kurež govorila je o pomenu žene za

narode, o njenem delu in vplivu, katerega imajo ženske za splošno blaginjo v človeški družbi. Deklamacija »Življenje ni praznik«, prednašala je članica ptujske Dekl. zveze Ivanka Horvat. Pomenljiv ustanovni shod zaključijo bodoča predsednica sestra Mica Ornik z devizo: Z Bogom in Marijo za slovensko in nebeško domovino! Milo nebo pogledj na našo zvezo, da bo v njej vedna pomlad s svojim cvetjem, vedno poletje s svojim delom in vedna jesen s tisočerm sadom.

Jerica.

Vojnik. Prav krepko se izobražujemo in urimo mladeniči in mladenke v izobraževalnem društvu. Imamo mesečna zborovanja, na katerih se redno vrši petje in deklamacije in mladeniči in mladenke nastopamo sedaj že s prosto sestavljenimi govori. Dne 28. sept. t. l. pa je priredilo društvo veliko Konstantinovo slavnost. Nastopil je društveni mešani zbor s pesmico »Slovan na dan«. Nato je deklamoval Ivan Gorečan Silvin Sardenko-vo »Zmagoslavnemu križu«. Kot slavnostni govornik je nastopil g. Josip Pečnak, kaplan iz Novecerkve. Iz zgodovine nam je dokazoval, kako zmaguje križ nad temo in bo zmagoval na veke. Zastonj se trudijo nasprotniki cerkve in pri nas zlasti liberalci; križ bo ostal slavljen. S koristnim in potrebnim smo pa združili tudi sladki in zabavni del. Naše vrle mladenke so uprizorile dve šaljivi igri »Pri gospodi« in »Boj za doto«. Mladeniči in mladenke izobrazujmo se tudi za naprej krepko in utrjujmo v srcih svoje versko in narodno prepričanje. To bo naše res narodno delo.

Iz Gradca. Redkokdaj se bere v N. D. o dobrodelnem društvu »sv. Marte v Gradcu. — Res, da se malo piše o njem, pa več dela v njem. Vsako drugo nedeljo v mesecu imamo članice društ. sv. Marte v frančiškanski cerkvi ob 1/2 6. uri zjutraj sv. mašo, med sv. mašo pa skupno sv. obhajilo. Isto nedeljo popoldan, imamo ob 4. popoldansko službo božjo v naši kapelici sv. Marte. — Preč. g. Ljubša so imeli dosedaj ob teh določenih nedeljah, lepe pridige, navduševali so nas vedno, da ne omagamo nad tem zemeljskim trpljenjem, z vneto besedo božjo so nam kazali ozko in strmo pot, ki pa naravnost pelje proti sv. nebesom. Ljubi Bog, naj jim bo plačnik za ves trud in požrtvovalnost, ki jo gojijo za naše društvo. V nedeljo 14. septembra smo priredile igro »Skrivnostna zaroka«, ki se je dobro obnesla. Kaj lepo je deklamiral M. Kukman »Dekletova molitev«. Prav vesel dan je bil za naše članice. Da drage sestre po domovini, če bi vedele, da je našemu veselju večkrat primešana grenka mira, ko vidimo koliko deklet tava tu po Gradcu, ki so samsebi pripuščena, ravno tako, kakor izgubljene ovce brez pastirja. Naše dobrodelno društvo je pa že marsikatero deklico rešilo časne in tudi večne pogube. Če nam drugače nemorete nič pomagati, pa saj molite za naše dobrodelno društvo sv. Marte, da bo krščansko napredovalo; da se nobena naših članic ne izneveri Bogu, kakor tudi ne, naši lepi slovenski domovini. — To iz srca želi:

tajnica od dr. sv. Marte.

Govorniške vaje.

Namen Dekliške zveze.

Govorila Kristina Šek za velikem dekliškem shodu 6. julija l. 1913 pri Sv. Jurju ob Ščavnici.

Drage tovarišice!

1. Poverjena mi je naloga, obrazložiti vam namen dekliške zveze. — V prvi vrsti stremimo po izobrazbi. Kaj je socializem, klerikalizem, narodnost vere, narodnost brez vere. Uriti se v govorih, nastopih in v javnih protigovorih, napram nasprotnikom in zabavljivcem vere in narodnosti, proti malomarnežem. — Pojmovati časovne razmere, zlasti med Slovenci in Nemci, oziroma nemčurji. Razločevati kaj je nemčurstvo. Kakšni namen imajo liberalci in nemčurji posebno po svojih časniki in kako znajo ti svoje zlobne namene skrivati pod krinko nabožnih dopisov, da tako lažje slepijo nevedno in priprosto ljudstvo. Edino le z izobrazbo se pride temu v okom. To pa nam nudi naše izobraževalno in bralno društvo in njega odsek naši zvezi. Tukaj na shodih, katere prireja naša zveza, se izobrazujemo prvič v narodnih vprašanjih in drugič se spodbujamo za lepo krščansko življenje. »Kdor je zvest Bogu, ta je zvest domu!« To dvoje je neločljivo združeno; je v vednem stiku med seboj. 2. je namen dekliške zveze: utrditi značaj; da svoje prepričanje pred svetom kažemo in se nikdar ne bojimo.

Delati moramo to, kar od nas zahteva dobra vest in pravi razum, kar zahteva od nas sveta vera in mati slovenska domovina. Tudi svojega bližnjega ob vsaki priložnosti na lep in spodbuden način navajati k dobremu. Tako se vzgajajo pravi značaji in le ti so zanesljive opore vere in domovine. 3. Demonstracija je namen dekliške zveze. To se pravi: znati moramo kljubovati. Če naši nasprotniki napenjajo vse svoje moči, da bi dosegli svoje namene, moramo tudi me biti neustrašene v svojem delu za dobro stvar. Z mirno, pa odločno besedo delajmo za procvit vere in narodne pravice vedno in ob vsaki priložnosti. Če naši nasprotniki kričijo: »Smrt Slovincem, proč od cerkve; mi hočemo svobodo.« Če oni žrtvujejo vse svoje moči, moramo tudi me biti požrtvovalne. Ljube tovarišice! Naša dolžnost je iti naprej s svojim zgledom; in kot družbenice in kot članice zveze se ponosno, brez strahu udeležujemo javnih ali običajnih cerkvenih pooblasti združenih z vnanjimi slavnostmi, bodimo pa tudi vselej tam rade, kjer se na dobri podlagi dela za narod. »Sveta vera bodi nam luč, materin jezik bodi nam ključ do zveličanske narodne omike.« — Ta Slomškov rek bodi tudi naše geslo! Marija zaščitnica slovenskega naroda, pa nam bodi ščit v našem delu in boju!

Prirjene slavnosti in prireditve:

Kraj	dan	ime društva	prireditev
Vojnik	28. sept.	Izobraževalno društvo	Konstantinova slavnost
Prihova	21. sept.	Marijini vrtec	Prigospodi. Boj za doto.
»	28. sept.	Mar. družba fantov	redni shod
Sv. Trojica v Halozah	14. sept.	Mladeniška zveza	mesečni shod
Sv. Peter bl Maribora	13./7. 15./8. 21./9.	Dekliška zveza	poučni shod
Gornja Radgona	21./9. 5./10.	» »	» »
Sv. Gore	5. oktobra	Marijina družba	ustanovni shod
Sv. Peter na Med. selu	5. »	Orel	odhodnica
Sladka gora	20. julija	Mladeniška zveza	shod
Ložno	13. »	Dekliška zveza	shod
Sv. Pavel pri Preboldu	21. septembra	» »	poučni shod

Napovedane prireditve:

Kraj	dan	ime društva	prireditev	opomba
Marenberg	26. oktobra	Mladeniška zveza	mesečni shod.	
Sv. Lovrenc n. M.	19. »	Dekliška zveza	ustanovni shod. Spored: govor dr. Hohnjeca, 4 deklamacije, govor čl. Dekl. zv. in razprava o narodni noši. Začetek po večernicah v mežnariji. Zjutraj ob 7. sv. maša in pridiga (pridigar dr. Hohnjec).	
Sv. Trojica v Hal.	19. »	Dekliška zveza	poučni shod.	
Gor. Radgona	26. »	» »	1050letnica Ciril in Met.	
» »	16. nov.	» »	«Skrivna zaroka» poučni shod.	

Drobtinice.

Skrbi za dobre zobe!

V mnogih vojašnicah so preiskali vojake, če imajo kako bolezen. Pokazalo se je, da je imelo navadno 79 do 96 % vojaštva slabe zobe. V nekaterih šolah so pregledali otroke. Navadno je bilo 81–99 % otrok s slabimi zobmi. Če poizveš podoželi pri čvrstih in zdravih ljudeh, kake zobe imajo, se bodeš kar zavzel, ko izveš, da ga ni skoro nobenega, ki bi imel popolnoma zdrave zobe. Kreпки in zdravi ljudje nimajo več kočnikov, ali le same škrbine, žalostne ostanke zdravih 32 junakov.

Vsakemu pametnemu človeku je pa jasno, kolikega pomena so dobri zobje za zdravje. Da bo hrana teknila, se mora v ustih dobro razdrobiti. Čim bolj se v ustih hrana razdrobi in oslini, lažje jo želodec prebavi. Kar se pa kar debelo požira, se navadno tudi zelo slabo prebavi.

Če pogledaš izdrti zob, vidiš, da ima vsak znotraj mali prazen prostor, kamor vodi živec iz korenine in kamor hrana po žili prihaja. Ta prostor obdaja zobna kost, ki je obdana od zobnega emaila, one svetlobne mase, katero vidimo na zobeh.

Kako začne zob gniti? Email se razruši. Nekateri prav radi pijejo na vročino mrzlo, kakor ledeno pivo ali studenčnico. Ta nagla izprememba je za zobe zelo škodljiva. Drugi imajo radi vse močno kislo. Hudi kis je za zobe vedno nevaren. Tretji imajo posebno močne in lepe zobe. Z zobmi tarejo najmočnejše lesnike in orehe, poskušajo zgristi hrustance ali kosti mladih živali. Le enkrat preveč stisnejo, email počni, zob je ranjen. Pri otrocih, malih in velikih, bi morale matere nastopiti z vsó odločnostjo proti tem, res otroškim razvadam.

Bakterije pridejo skozi te razpoke, ki so tanjše kakor las, skozi email do zobne kosti, ki začne gniti. Za bakterijami pridejo ostanki jedi, ki so že nadležni v zobu. Luknja na kosti postane večja in email se razruši, ko ješ kako tršo jed. Zdaj je čas povprašati zobozdravnika, ki bi zob popolnoma ozdravil. Ne tolaži se, da te še ne boli. Prav gotovo te bo začel boleti in gotovo ti bo tudi razpadel, če mu pravočasno ne pomagaš. Ne boj se bolečin! Te so začetkoma prav neznatne, toda tudi pozneje se prav lahko prenašajo. Naj se ti ne zdi škoda onih vinarjev ali dolgega pota, saj je zdravje vendar od vseh zemeljskih dobrot največ vredno. Ko bi ljudje tako radi dali denar za potrebno zdravje, kakor ga dajo za pijačo in pravde, bi imeli vse drugačen rod med nami. Torej precej, ko zapaziš, da se ti dela v zobu luknja ali čutiš prve bolečine, se mora iti k zobozdravniku, ne pa h kakemu zdiralcu, ki ti ga bo izpulil, da boš vse zvezde videl.

Kadar pa zob boli, ga zdravnik navadno težko ozdravi. Če greš precej, ti zob gotovo dober ostane. Zdravnik ga bo zalil, ali kakor navadno pravimo, plombiral. Za plombo se rabi amalgam, zmes živega srebra z drugimi kovinami, navadna srebrna plomba, zlato, porcelan, cement ali gutaperha (sok iz dreves na jutrovem, iz katerega se izdelujejo tudi gumijevi izdelki). Tak zaliti zob prav lahko trpi do smrti. Če pa plomba pade ven, se zopet brez težav ponovi.

Če zoba ne ozdraviš, ti gnije naprej. Začne se one hude zobne bolečine, ki so že marsikomu vzele spanje celih noči. Včasih bolečine malo ponehajo. Mozeg v kosti začne gniti. Pri jedi se zobje stiskajo, nekaj gnoja pride skozi zobno korenino v čeljust, kjer se vname zobna kožica po bakterijah in strupu, ki so v tem gnoju. Ta kožica vteče in zob malo vzdigne, da se čuti, kakor bi bil daljši od drugih. V čeljusti se začne gnojiti, mi pravimo, da ima zob bulo. Ta se nazadnje odpre, gnoj pa izteče skozi malo odprtino. Ta odprtina pa zna za splošno

zdravje postati zelo nevarna. Skozi čeljust si odpre pot skozi lica in zastrupi kri (Zahnfistel).

Velika dobrota so zdravi zobje za vsakega človeka. Če so razdrti, je navadno prepozno za to skrbeti. Naše matere za to važno zadevo pri otrocih še skoro prav nič ne skrbje. Naj se ne ustrašijo malega truda, da bodo pozneje otroci bolj zdravi.

Skrbeti je treba že takrat, ko ima otrok mlečne zobe. Če ti mlečni zobje prezgoda izpadejo, tudi poznejši ne bodo prida. Zvečer je treba otrokom od 4. leta naprej osnažiti zobe z malo zobno ščetjo. Tudi zobno meso se odrigne, ko je vsled tega bolj trdno. Vsak naj si pa zvečer, tudi otrok, izpere usta z mlačno vodo, kateri naj pridene malo soli. Bolj pametni ljudje pa naj gredo včasih k zobozdravniku, ki naj jim vse zobe dobro pregleda.

Turški pregovori.

Vrzi svoja dobra dela v jezero; četudi ribe ne vedo za-nje, ve pa On, kateremu so znane globočine.

Gluh prijatelj je večkrat nevarnejši, kot odkrit sovražnik.

Tudi mal kamenček naredi močen ropot.

Tvoja usta še niso sladka, ko so izrekla besedo „med“.

Hočeš v miru živeti, bodi slep, gluhi in nem.

Kdor se boji Boga, se ne boji pol vojske.

Ako je tvoj sovražnik majhen kakor komar, misli si, da je velik kakor slon. (Bolgari.)

Mož, ki mnogo joka, izgubi pogled. Prijatelji so več vredni, kakor „žlah-ta“.

Ne zaupaj preveč na svoj bliščeči turban, ker „žajfa“ še ni plačana.

Smrt je kakor črna kamela, ki poklekne pred vsake duri.

Katastrofa. Pri vasi Šimbark v bližini Krakova v Galiciji se je dne 16. t. m. pogreznil cel gozd v obsegu 80 oralov, s sedmimi hišami. Na mestu, kjer je stal poprej gozd, se je pojavilo sedaj malo jezero. Prebivalci pogreznjenih hiš so se še pravočasno rešili.